СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 247. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 22 жовтня 1932. VOL. XL. No. 247. Jersey City, N. J., Saturday, Ocbober 22, 1932. THREE CENTS.

КОЛО 100,000 ЛЮДЕЙ ВИТАЛИ РУЗВЕЛТА В ІНДІЯНАПОЛІС

ІНДІЯНАПОЛІС (Індіяна). — Історія міста не записала такого великого здвиґу народа, який витав ґовернора Рузвелта, коли він говорив у Монюмент Серкл. Зібралося там коло 100,000 людей, щоби послухати, як Рузвелт атакував републиканську партію за те, що вона страшить виборців, що потратять джаби, якщо демократи прийдуть до влади.

Рузвелт доказував, що за демократичних президентів такого не було, але зате потратили міліони людей джаби за таких републиканських президентів як Гувер.

ГУВЕР НЕ СПЕКУЛЮЄ ЗА ГРАНИЦЕЮ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Президент Гувер надіслав стейтовій републиканській виборчій кватирі телеграму, в якій каже, що від 15 літ не має вложеного ні одного „дайма" в підприємствах, які є поза територією Злучених Держав. Це є відповідь на те, що йому закидали з демократичного боку, будьтоби він мав заанґажовані великі капітали в заграничних підприємствах.

ЕВРОПА ЗАЦІКАВЛЕНА АМЕРИКАНСЬКИМИ ВИБОРАМИ.

НЮ ЙОРК. — До Америки прибув Стефан Лозан, начальний редактор найбільшої французької ґазети „Ле Матен", щоби звідси подавати точні інформації про виборчу кампанію та про те, хто має вигляди стати наступним президентом Америки.

НЕЗАДОВОЛЕНІ З ПРОМОВИ РУЗВЕЛТА ПРО БОНУС.

ВАШИНГТОН. — Републиканці не є задоволені з того вияснення, яке подав ґовернор Рузвелт у справі негайної виплати ветеранського бонуса. Тому президент Гувер і секретар торговлі Милс скритикують Рузвелта в найближчих промовах за його неясне становище, яке називають викрутом.

ХОЧУТЬ ЗАДЕРЖАТИ НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

ВЕСТ ОРЕНДЖ (Ню Джерзі). — В бюлетині „Томес Едисон Індостріс, Інк.", зверненім до завідателів компанії, кажеться, що компанія не думає в ніякий спосіб впливати на своїх робітників у справі вибору нового президента. Конституція наказує ґорожанинови голосувати згідно з його переконаннями і совістю, без впливів з боку інших осіб. Компанія, кажеться далі в бюлетині, не підпирає жадної партії й не дозволяє ніякій партії уживати галь чи забудовань компанії на виголошування політичних промов.

НЮАРК. — Томес Картер, президент „Поблик Сервіс оф Ню Джерзі", каже, що політика не має місця в промислі та що його корпорація не буде мішатися до того, як голосуватимуть її робітники, котрі є і без того настільки свідомі, що визнаються на партійних плятформах.

ТОМАС ЗА ЗМЕНШЕННЯ МАЄТКІВ БОГАЧІВ.

КОЛОМБОС. — Ґовернор Гвайт відступив соціялістам величезну галю Колісею за дуже маленьку оплату і Нормен Томас, соціялістичний кандидат на президента, мав нагоду говорити в добрім місці й до значного числа слухачів. Він заявив, що Рузвелт є надто консервативний, щоби можна надіятися по нім якихсь ліберальніших реформ, а Гувер не має взагалі ніякої розвязки для заради безробіттю. Томас твердив, що ми жиємо в часі цілковитого занепаду капіталізму. Нарід терпить від величезних податків та безробіття. Замісць накладати нові податки, треба, ґоворив Томас, забрати певну частину майна від богачів.

РЕСКОБ ПОПИРАЄ РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — Джан Рескоб, бувший голова Демократичного Народнього Комітету, зложив $25,000 в готівці на виборчу кампанію. Гроші ті передав він сейчас по тім, як Рузвелт заявився проти негайної виплати ветеранського бонуса в ґотівці.

На місце Рескоба прийшов тепер Джеймс Фарлі, головний менаджер Рузвелта. Рескоб держав сторону Ал Смита.

РАКА МОЖНА ВИЛІЧИТИ.

СЕЙНТ ЛУЇС. — Річно вмирає від хороби рака 150,000 осіб в одних тільки Злучених Державах. На протязі останніх пятьох років вилічено тут 4,344 осіб від тої страшної хороби. Таке стверджено на нарадах 22 річного конґресу „Амерікен Каледж оф Сордженс". Разом з тим лікарі згідно ствердили, що хороба рака є вилічимою, як тільки зачнеться її лічити вже в самих початках.

ВЖЕ НЕ Є ПАНОМ У ХАТІ.

НЮ ЙОРК. — Сотки літ тревало, заки усунено матріярхат і до влади дійшов батько родини. Та тепер часи змінились і батько знову тратить владу. Біда тільки та, що він не хоче цього приняти до відома. А відносини складаються так, що батько є тільки одним з членів родини. Таке проповідував рабін Сідні Ґольдштайн у „Вільній Синаґозі". Він казав, що має жінку і дві дочки. І радить собі так, що всі справи обговорює з ними спільно, а спірні дає під голосування. Більшість рішає. Та біда, що дочки звичайно голосують за мамою.

ЗВІЛЬНИЛИ З ВЯЗНИЦІ ЛІДЕРА ФАШИСТІВ.

Фінляндський уряд звільнив із вязниці лідера фашистів, ґенерала Валеніюса, який виконував голодовий страйк, домагаючися звільнення. Валеніюс так ослаб, що лікарям доведеться його годувати. Поліція знайшла в Або комуністичну друкарню та багато пропаґандійного матеріялу. Притім арештовано понад 40 комуністичних лідерів.

МАНЮ СТАЄ ПРЕМІЄРОМ.

Лідер селянської партії й бувший приміер-міністер Румунії, д-р Маню, згодився сформувати новий уряд. Він уже подав на затвердження королеви список міністрів. Тітулеску буде міністром закордонних справ.

ГРОМАДА ЧЕРНІВЦІ НА ПОЗВАХ ІЗ ВЛАДОЮ.

Найкращий будинок міста Чернівці це так звана ювилейна народня школа. Це громадська власність, і там була приміщена народня школа. З приходом Румунії держава перебрала будинок і завела там жіночу нормальну школу (вчительську семінарію), не платячи громаді ніякого чиншу. Ніякі заходи громади в міністерстві не доводили до нічого. Тому цими днями вносить громада позов проти держави за зворот цього будинку, і за заплату 10 міліонів левів за залеглий чинш.

Богато громадських будинків уживає держава для державного театру, для своїх шкіл, для війська і т. д., не платячи за них нічого. Гірше, ніж у завойованім краю. Нечуваний визиск, благе населення.

ДАЛЬША НАГІНКА НА МЕНШОСНИХ ПРОФЕСОРІВ.

Румунське міністерство освіти заняте дальшою висилкою меншосних професорів до реґату. При цій висилці мається на меті пошкодити професорам матеріяльно і морально. При другій нагінці впав жертвою шовінізму проф. д-р Козак, поважаний не лише в українських, але й у німецьких і жидівських кругах. Особливо жалують за ним ученики III. ґімназії, що втратили знаменитого професора. Розуміється, що парляментарі пороблять усі кроки, щоби проф. Козак оставсь в Чернівцях.

НЕПРИЄМНА ПРИГОДА ЛЬВІВСЬКОГО ЕКЗЕКУТОРА.

Прикра пригода трапилася львівському судовому екзекуторови, Яціву. Він вибрався до помешкання Домбка, урядника, щоби там заняти меблі за незаплачені рати. Домбек спершу не хотів впустити екзекутора, а коли опісля цей увійшов до середини, замкнув його в помешканню. На крик екзекутора один з сусіідв завізвав поліціянта, котрий звільнив екзекутора з вязниці, в якій він пересидів цілу годину. Домбек відповідатиме за це перед судом.

МАНЕВРИ НАД ДНІСТРОМ.

На совітськім березі Дністра почалися великі маневри. Зі сторони Тирасполя доноситься гук гармат, а здовж Дністра свищуть скорострільи.

МОСКВА ВРАЖЕНА РОЗРИВОМ ТОРГОВЕЛЬНОГО ДОГОВОРУ.

Комуністична преса почала подавати коментарі зприводу розриву Анґлією з Росією торговельного договору. Большевики дуже вражені поступком анґлійського уряду, бо для Росії торговля з Анґлією має величезне значіння. Преса, покищо не твердо, нахвалюється виступити з репресіями проти Анґлії. З офіційних урядових кол ще нема ніякої заяви.

„БОРІТЕСЯ З БУРЯНАМИ".

На почтових картках, виданих у Москві 1932 року, надруковані буряки. Вгорі великий цукровий буряк, потім буряки, засмічені всяким хабуззям, і нарешті буряки чисті. Пояснення до малюнків таке: „Борітеся з бурянами; вони відбирають у цукрових буряків вільґість і харч!" Надруковано таких почтових карток 1 міліон.

Чи потрібно селянина вчити, щоби він полов буряки там, де хлібороб працює вільно? Ні. Бо він сам знає, що чим краще робитиме, тим більше дістане за свою працю. Але в країні державного рабства доводиться вести пропаґанду, щоби селяни пололи буряки.

У МАНІТОБІ ГОРИТЬ ТОРФ.

В полудневo-східній Манітобі горить у ріжних місцях торф і дими вкривають великі простори землі. В Елма, Гадашвил і при західній стороні муніципалу Лак ди Боне вітри вспіли добути огонь на верх. Період посухи висушив землю занадто глибоко і схований вогонь не легко тепер погасити.

ЗА НЕДОЗВОЛЕНУ ПЕРЕПРАВУ ЛЮДЕЙ ЧЕРЕЗ ДНІСТЕР.

До Білців прибув з Яс королівський комісар Ґеорґіяде і заарештував інжиніра Остерфельда й купця Розенштайна. Інжинір Остерфельд пересилав через Дністер румунських підданих. Робив він це у спілці з якимсь аґентом Богомольником, котрого не можуть знайти. Розенштайна замкнули за те, що в його помешканню велися переговори в справі пересилки людей.

ВЕСІЛЛЯ КАРЛИКІВ.

В Ґретна Ґрін, в Анґлиї, недавно одружився карлик з карличкою. Карлик Джордж Стодард має тільки 32 цалі від чуба до пят, а його жінка, колишня панна Евелин Крейн, ще 4 цалі нижча. Дружба, Вилліям Мек Ґреґор, 4 цалі вищий від молодого. Вони всі троє належать до театральної трупи в Карлайл театрі.

ЗЕДИНЕННЯ ПІВДЕННИХ СЛАВЯН.

В болгарській пресі йде жива дискусія на тему зединення в одну державу всіх південних Славян. Становилиб вони тоді державу від Адріятику по Чорне море. Сам факт такої дискусії на шпальтах болгарської преси є дуже характеристичний. До недавна Болгари і Серби були найзавзятішими ворогами і не могло бути мови не то про союз, але й про нормальне сусідське співжиття. Але настрої, як бачимо, зміняються.

САМОГУБСТВО ПО РОЗМОВІ ПРО ДЕПРЕСІЮ.

Михайло Бабійчук, фармер, який проживав три милі на північ від Смоки Лейк, Алта., відібрав собі життя в дивних обставинах. Він був попереднього дня в місті, куди привіз худобу на продаж, і перебув вечір в парлорі з пивом. Там провадилася мова про депресію. Ця бесіда так вплинула на нього, що коли вернувся до дому, полежав пару годин, бючися з думками, відтак устав, взяв кріс, пішов до шпихліра і застрілився.

ДЕПОРТАЦІЇ З КІЧЕНЕР,

21 чужинців, ненатуралізований і нежонатих, мають депортувати з Кічєнер, Онт., — таке повідомлення дістала тамошня міська рада від департаменту іміґрації. Місто мало 55 призначених до депортації і коли відідуть усі 21, то на лісті останеться вже лиш 10. Інші, наскільки вже не відіхали, „позникали".

НОВИЙ ДЕКРЕТ.

Московський уряд видав декрет, який для українського селянства має величезну вагу. Мотивуючи тим, що 80—90 процентів усеї землі вже сколективізовано, декрет закріплює землю за колективами раз на завжди. Зміна границь істнуючих колективів є допустима тільки за згодою 3/4 членів колективу та затвердженням уряду. На випадок виступлення з колективу селяни не можуть дістати землі з колективу, до якого вони належали.

Цей декрет спричинений масовою втечею селян, голбвно українських, з колективів. Декрет хоче спинити ту втечу, прикріплюючи селян до землі колективів.

СКАРБ У КРАВАТЦІ.

На австро-мадярській границі затримали купця Ґольдшміда з Тарнова, котрого підозрівали в тім, що він везе з собою велику скількість грошей. Купця перешукали як слід і знайшли в споднях дві тисячі долярів, а в краватці 900 долярів. Всі гроші сконфіскували власти у користь мадярської держави.

ДЕРЕВО, ЯКЕ ІСТЬ ЛЮДЕЙ.

З Лондону вибирається незабаром наукова експедиція на остров Мадаґаскар, недалеко східнього берега Африки, щоби розслідити там ближче дерево, яке їсть людей. Як кажуть тамошні мешканці, це дерево висисає кров зі своїх жертв, які дістануться між його віти, і викидає їх трупів.

БІЛОРУСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК ВИАВАНЗУВАЛА.

З Риги повідомляють, що відомого польського комуніста, бувшого посла до польського сойму, Домбаля, який у 1923 році дістався до Совітів шляхом виміни вязнів, іменували тепер віцепрезидентом Білоруської Академії Наук у Мінську.

Домбаль після переходу до Совітів заняв становище т. зв. аграрного секретаря екзекутиви III-го інтернаціоналу. По кількох роках його обвинувачували за лівий ухил. Від того часу він довший час студіював в т. зв. інституті червоної професури в Москві, де почав каріеру совітського вченого.

ЛЯХИ СУДЯТЬ УКРАЇНЦІВ БЕЗ КІНЦЯ

ПО ЦІЛІЙ ГАЛИЧИНІ ВІДБУВАЮТЬСЯ СУДОВІ ПРОЦЕСИ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

Сотки сидять по вязницях, очікуючи судових розправ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Польська поліція й жандармерія працюють неустанно, все арештуючи Українців, переважно молодь. Поліція виставляє проти укранської молоді головне обвинувачення „державної зради", яке виявилося, на думку поліції, в тому, що певні особи були орґанізаторами українських спортових, чи яких інших леґальних орґанізацій. Арештують загалом кожну активну особу, котра працює на українському полі, чи то культурному, чи то економічному, чи спортовому. Всі польські вязниці забиті арештованими Українцями, які в страшних польських вязничних умовинах довгими місяцями чекають суду, часто не знаючи, за що властиво їх будуть обвинувачувати.

Вже в жовтні відбувся процес проти пятьох Українців, з яких золочівський суд засудив учня шестої кляси ґімназійної, Петра Цица, на пів року тяжкої вязниці за розкидання націоналістичних відозв. Сиділи всі у вязниці ще від початку травня. У Чорткові відбулася розправа проти 11 українських селян за приналежність до УВО. Чотирох підсудних засудили на тяжку вязницю від 4 до 8 років, а 7 суд виправдав. Всі вони пересиділи по 9 місяців слідчої вязниці. Десятки інших процесів готуються далі, а тимчасом арештовані Українці ще до засуду мучаться довгими місяцями по вязницях.

БОРОТЬБА ЗА РІДНУ МОВУ НА ЗАКАРПАТТЮ.

УЖГОРОД (Закарпатська Україна). — Тут відбулася нарада представників 12 культурних установ Закарпаття. Нараду скликано для ухвалення протесту проти того, що москвофіли насильно впроваджують московські книжки в школах Закарпаття. Нарада спирається на те, що питання мови не є питанням політичним, але науковим, а що Академія Наук та наукова комісія університетських професорів заявили, що рідною мовою Закарпаття є мова українська, то не може бути й мови про насильне впровадження московської мови.

Нарада вислала протестаційні телеґрами президентови републики, Т. Масарикови, голові ради міністрів, Уджалови, міністрови шкільництва, Деререви, та міністрам внутрішніх і закордонних справ. У телеґрамах нарада домагається остаточного переведення в життя постанов наукових орґанів та покарання тих осіб, котрі, займаючи урядове становище на Закарпаттю, вносять руїну в шкільне життя цієї країни.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ ВИДУЖУЄ.

ЛЬВІВ (Західня Україна).—Після довгого лікування в Підлютім здоровля митрополита Шептицького значно поліпшилося, хоч він ще не може ходити. Митрополит уже бере участь в засіданнях консисторії та полагоджує найважніші справи.

КИТАЙЦІ ВИГАНЯЮТЬ З МАНДЖУРІЇ ЯПОНСЬКИХ ОСАДНИКІВ.

ХАРБІН (Манджурія). — Над рікою Сунґарі Японці хотіли оселити своїх військових осадників. Перша партія в числі 400 осіб уже прибула й почала розгосподарюватися. На них напали китайські повстанці й майже всіх прогнали. Японські війська, що були тут, не змогли справитися з переважаючими силами повстанців.

На Східньо-Китайській залізниці відбулася черґова залізнича катастрофа. Бандити виколіїли пасажирський потяг, вже другий раз на тижні. Найменше 13 пасажирів Росіян є вбиті. Потяг згорів, бо в його складі були цистерни з радянською нафтою та керосиною.

ФРАНЦІЯ НЕ БУДЕ ПЛАТИТИ БОРҐІВ АМЕРИЦІ.

ПАРИЖ (Франція). — Проект державного буджету на наступний рік не має в собі постанови на виплату Америці черґових сплат воєнних борґів. Міністерство фінансів пояснює це тим, що Франція має умову з Америкою, що свої воєнні борги Франція буде сплачувати лише при умові, коли їй Німеччина платитиме репарації.

Позатим міністер фінансів каже, що коли прийде час платити черґову рату цих борґів , то уряд звернеться тоді до парляменту за додатковими асиґнування, як це буде потрібне.

НІМЕЧЧИНА ПОТРЕБУЄ СВІТОВОЇ ТОРГОВЛІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Бувший канцлер, д-р Ганс Лютер, заявив, що Німеччина для свого економічно-фінансового відродження потребує свобідної міжнародньої торговлі. Коли цього не буде, то Німеччина впаде ще в більшу економічну анархію й не зможе виконати своїх фінансових зобовязань супроти інших держав.

Д-р Ганс Лютер є тепер президентом Німецького Державного Банку, що контролює все фінансове життя Німеччини. Тому до кождого його слова світ прислухується з увагою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОТРЕБА — ВЧИТИСЯ

У Ню Йорку покінчилася конференція Американського Союза Пізнання Дитини. Два дні вчителі, психіятри, професори, й редактори соціяльних ґазет, присвячених вихованню, говорили на ріжніпреріжні теми, що відносяться до виховання дитини. Говорено про дитину, яку збираються виховувати, але говорено немало про родичів і вчителів, які тим вихованням займаються. Говорено про те, як родичі мають помагати вчителям, а вчителі родичам.

Учасники конференції дійшли до ріжних цікавих висновків. Досі, приміром, уважалося потрібним для родичів, щоб учителі подавали родичам рапорти про поступи дитини в науці. Тепер знов на домагання вчителів признано потрібним, що родичі мають достарчити вчителям докладну відповідь на предложений учителями квестіонар про заховання дитини.

Такий квестіонар має певно довгий ряд запитів, а кождий запит вимагає довшої застанови зі сторони родичів, а деколи й ще довшого спостерігання заховання дитини. Учасники конференції були цього добре свідомі, тому вони й признали виразно, що родичі мусять вчитися пізнавати дитину, якщо вони мають тій дитині помогти жити в світі, якщо вони її мають справді виховати.

Наради й рішення дводневної конференції Американського Союза Пізнання Дитини звучать як осторога для тих родичів, котрих є багато в нашім і в чужих народах, котрі думають, що всього треба вчитися, крім виховання дитини. Через те, що в основу виховання дитини положено це припущення, пересічний батько чується дуже певний, що він є найкращим вихівником дитини, хоч він певно не чується таким певним в усіх інших справах, яких він спеціяльно не вчився. Коли його зачепити за виховання дитини, то він зараз горячкується, гейби він справді знав усе, що треба знати, про виховання дитини; гейби він справді поступав найкраще й осягнув якнайкращі висліди. Часто його за виховання критикують люди, які з вихованням дітей навіть не могли мати нічого спільного. І вони теж заховуються так, гейби були останнім словом у справі виховання.

Тому новинки про дводневні наради Американського Союза Пізнання Дитини є зовсім доцільною пригадкою родичам, щоби вони були принаймні, багато скромнішими в тій справі, щоби признали, що дещо їм здалось би навчитися, та, де можуть, справді навчалися.

ЧИ АДАМА МІЦКЕВИЧА СТРОЇЛИ ВЛАСНІ ЗЕМЛЯКИ?

(Надіслана стаття).

Пануюча нація має це до себе, що втягає в свої ряди менше характерні одиниці, приналежні до нації поневоленої, а то тимбільше, що нація пануюча часто і під оглядом культурним стоїть вище.

Щодо Поляків, котрі були під російською займанщиною, то виходить така штука, що вони — хоч фактично не „панували" — то всеж таки силою своєї вищої культури через кількадесять літ цілком явно і властиво при помочи самого таки московського уряду польонізували на велику скалю Українців та Білорусинів.

Про ту так звану вильненську „кураторію", віддану в в руки приятеля царя Олександра І-го, князя Адама Чарторийського, а котрої круг ділання обіймав не лише Білорусь, але й цілу правобережну Україну — треба би колись ще осібно поговорити. А вжеж спеціяльні польонізаторські прислуги під царським омофором сповнювала церковна унія з Римом, котру Поляки на північно-західних українських та на білоруських землях використували безцеремонно для своїх польонізаційних цілей. Ситуація змінилася доперва по польських повстанях у 1830—31 та 1863—64 роках. По першім польськім повстанню зніс московський уряд унію на Білій Руси, а по другім — на українських землях: Підляшу та Холмщині.

Та заки це сталося польонізація при допомозі унії була величезна і Польща захопила для себе велику силу незвичайно спосібних людей з поміж обидвох тих народів.

І так зауважу, що **батько великого польського героя**, борця за свободу, **Тадея Костюшка, був українським** унїятським **священиком,** чоповицьким парохом і радомиським деканом. Що більше: дід його був також священиком, але православним!*).

Визначний польський композитор **Монюшко** був білоруського походження, подібно як і польський поет **Адам Міцкевич,** котрого дядько був греко-католицьким священиком на Білій Руси. Те, що Міцкевич зве „Літво! ойчизно моя!", це не була ніяка Литва, але чиста собі Білорусь, бо і родився він в Новгородку. Чиж це литовське слово?

Про **Міцкевича,** як він попав у секту Товіянців та як він раз з їх нарад викинув за обшивку другого славного поета, Словацького — читали ми перед кількома роками у вашім часописі.

Про це та про декотрі родинні неприємні справи Міцкевича писав у тижневику „Вядомосці Літерацке" та в осібній книжці „Бронзовніци" польський письменник **Бой-Желенський**, знаний також з того, що вже більше як **сто** книг з французького письменства переклав на польське.

Але він має нахил до цього, що він сам назвав **„одбронзовиване",** то значить — до **стирання тої позолітки,** котрою польські історики люблять покривати ріжні особи з польської історії і з польського письменства.

А тої штучної позолітки назбиралося багато, дуже багато. Колиж Бой-Желенський забрався недавно знову до дальшого розсліду постаті великого (яко поета!) Міцкевеча — то йому сказав (але лише довірочно) один визначний польський учений: **„Ціла наша** (то є польська) **наука історії є властиво великою брехнею.** Неконче через тее, немовби фальшовано факти, але через те, що їх в сторонничий спосіб добирається, що про одно говориться, а **про друге мовчиться,** внаслідок чого **образ стає цілком фальшивий".**

Є це знаменита характеристика того способу, в який майже всі польські історики **„роблять" польську історію.** До цеї методи привик уже і польський загал та польська журналістика — і тому не диво, що коли недавно Бой-Желенський знову займався ближче особою А. Міцкевича — велика її частина кинулася зі скаженою лютістю на відважного „одбронзовніка".

Дотична стаття Боя-Желенського у „Вядомосцях літерацких" має не менше і не більше, як лише заголовок:

„Чи Міцкевіч умарл отрути?"

З уваги на це, що для нас не може бути маловажним те, що діється в таборі тих, котрі панують над сімома міліонами нашого народу — я позволю собі тут навести бодай головніші уступи з цеї незвичайно інтересної статті. Для пояснення подати мусимо, що діялося це все в 1855 р. підчас так званої кримської війни. Тоді то Анґлія, Франція, Туреччина і незлучена ще Італія (Савоя) боролися з Росією, а Міцкевич жив у Царгороді яко політичний аґент польського магната і патріота, князя Адама Чарторийського з Парижа.

„Я нераз уже згадував — пише Бой-Желенський — як дуже все, що відноситься до життя і справ Адама Міцкевича — є повне тайн, недоговорювань та загадок. Я наводив заразом причини того стану річей. А ось ще один причинок.

„Рух літерацкі" подав недавно незнаний звіт про смерть (1855 р.) того поета, списаний полковником Емілем **Беднарчиком.** Саме в день його смерти — Беднарчик — не знаючи про нагле занедужання його — удавсь до нього на конференцію. Прибув він біля години 10 рано. Міцкевич лежав на ліжку убраний, але без сурдута, та жалувався на млости, які напали на нього біля 6 години рано. — В кімнаті були присутні Н. Служальський, А. Леви і підполковник Г. Кучинський. Коли всі три почали вибиратись до міста за ділами — Беднарчик заявив, що Міцкевич є мабуть тяжко недужий, що отже не полишить його самого, але буде ждати, щоби вони чимскорше вернулись.

„Ну, то лишайся — сказав Служальський, але не бійся йому нічого не буде, бо вже нераз на таке западав і нічого йому не сталося". І вийшли. А було це біля години пів до дванацятої перед полуднем. Служальський та Леви вернулися в годині 5 пополудні, а незадовго потім, бо в год. 9 вечером, **Міцкевич вже не жив.**

На закінчення свого звіту, списаного в **1877** році, додає Беднарчик:

„Іншу реляцію про перебіг останніх хвиль Міцкевича оголосили панове Леви і Служальський, хотячи закрити перед родиною покійника свою неприсутність при його смерти, але у тому звіті це є лише правдою, що прикликали ще лікаря д-ра Дроздовського".

Як бачимо з того — каже Бой-Желенський — то відомости про останні хвилі Міцкевича є досить непевні.

Але у звіті Беднарчика є щось, що мусить нас ще більше зацікавити, а це заховання лікаря. Беднарчик лишившись сам один з Міцкевичем, та, перестрашений наглим погіршенням стану хорого — поспішив на візвання ґаздині, у котрої Міцкевич мешкав, по лікаря. Був це Поляк д-р Дембіцький.

Коли цей лікар почув, які є прояви цеї хороби, розпізнав у ній сильну холеру та заявив: „Нема ніякого ратунку!" А на жадання, щоби зараз поспішив до недужого, відпвів у ось який дивний спосіб:

„До кождого іншого я пішов би. Тут іде однак про знамениту людину, а вилічити її годі. **Ще скажуть, що то я його вбив".**

І доперва, коли Беднарчик приклав йому набиту пістолю до голови, говорячи: „Зараз стрілю тобі в лоб, коли не підеш" — лікар рішився піти. Ходячи сюди і туди по домівці віддихаючого ще хорого, говорив лікар:

„Пощо властиво мене сюди закликано? Ратунку нема, вже не жиє, а **ще скажуть, що я його отруїв!"**

Коли той опис є вірний, то треба признати, що поведення лікаря, покликаного до недужого, було дуже дивне. Бо що значить той страх, щоби його не підозрівано про утроєння?! І то кого! Адама Міцкевича! Отце побоювання що найменше відзеркалює ту атмосферу, ті настрої, які окружали ту смерть. Видно з того, що той лікар (Дембіцький) мусів щось таки знати про злі наміри проти життя Міцкевича, або бодай про це, що смерть Міцкевича була би комусь дуже на руку.

І справді — не бракувало поголосок — а сам Беднарчик це занотовує — що Міцкевич помер отроєний. Говорено, що це сталося з **політичних причин,** а — як каже Беднарчик — „стамбульська лота" (очевидно польські еміґранти) підозрівали в отроєнню поета доктора **Дроздовського.** Отже д-р Дембіцький знав добре, чому треба отягатися з помічю для того недужого...

Отже — каже Бой-Желенський — я довідався довірочно, що в одній з великих приватних (маґнацьких) бібліотек у краю знаходяться — окружені великою тайною — документи, доказуючі, що Міцкевича **дійсно отроєно** за справою одної визначної польської еміґраційної фіґури, а то з тої причини, що він заплутався в справу, котра **„покрила би ганьбою Польщу і його самого".**

Якаж то могла бути справа, в котру Міцкевич вплутався і котра могла покрити ганьбою його і Польщу"? Річ очевидна, що тут мусіло ходити про політичну справу, а іменно ту, котра виповнила цілу діяльність Міцкевича підчас його кількатижневого побуту в Царгороді (Стамбулі). Був це **жидівський леґіон!**

І справді варта собі пригадати ту дуже дивну справу, котру досі промовчувано та затушовувано. А власне недавно представив її на підставі документів Роман Брандстетер у книжці **„Жидівський Леґіон Адама Міцкевича".**

Ось як виглядала та справа:

Дня 11 вересня **1855** р. виїхав Міцкевич до Царгороду висланий нібито французьким міністерством просвіти для студій над культурним станом полудневих Славян. В дійсности їхав він на припоручення „некоронованого польського короля", князя Адама Чарториського, ризидуючого в Парижі. Властивим його завданням було погодити з собою **Михайла Чайковського** (що, ставши **музулманином,** приняв **назву** Садика-паші) з сестрінцем Чарториського, ген. **Володиславом Замойським.** Вони обидва орґанізували в Туреччині підчас треваючої власне Кримської війни **отоманських (турецьких, козаків,** яко помічниче військо для союзних держав, що вели з Росією війну. Садик-паша орґанізував свій полк на службу Туреччині, а Замойський на службу Анґлії і через це повставали поміж обидвома командантами безперестанні непорозуміння.

Чайковський — як сказано — став музулманином, а це очевидно його страшенно скомпромітувало в очах Чарториського та його окруження, що було католицьким. Та всеж таки не зірвали вони зносин з тим Садиком-пашою, котрий міг ще не на одно придатися в політичних плянах Чарториського.

Справа Чарториського і його козацького полку була сама по собі дражливою, а приїзд Міцкевича — замісць її злагіднити — зробив її ще більше дражливою.

З Міцкевичем приїхав його секретар **Арманд Леви**, котрого дід ще був Жидом, але залюбившися в католицизм вихрестився. Міцкевич розбудив у тому Арманді знову жидівський патріотизм, так, що вже по його смерти він перейшов на жидівську віру.

(Конець буде)

---

*) Писав про це проф. д-р В. Щурат у 81-шім томі Записок Наукового Товариства імени Шевченка.

Володимир Левицький.

ОСТАННІЙ АКТ ТРАҐЕДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ (УГА)

(З моїх споминів про 2 курінь, 8 бриґади, III корпусу, після його відвороту з Києва у вересні 1919 р.).

(9)

8/І. Другий день свят. Однак нема як святкувати, бо команда бригади висилає мене з 18 стрільцями як охорону бриґадної обозної валки до с. Великої Русови. Іду через м. Томашпіль (15 вер.), де є велика цукрівня, та на вечір прибув до постою бригадного обозу. Тут дійсно неазвидне положення. Бо великий обоз не має людей, хочби по одному на підводу, а вже й не балакати про охорону. Все злягло на тиф, а багацько вже й з них повмирало. Також у цих селах лютує тиф та забирає жертви з місцевих селян.

9/І. Бриґадний обоз виїжджає сьогодня з Русови через м. Томашпіль до с. Антополя (24 в.). Моїм стрільцям приходиться не тільки бути охороною, але й підводчиками. На дворі знов розпустило болото, а дорога так розмокла, що в цьому густому болоті коні ледви тягнуть вози. По довгих трудах та пригодах доїжджаємо до Антополя. З важкою бідою вдалося розмістити підводи по господарях, бо ціле село злягло на тиф. Село гарне та велике; є тут просто... селяни не розібрали, ані не дали нікому знищити. Тому, що знайшов важко хорого на тиф товариша, ночую ту ніч біля нього.

10/І. Рано виїжджаємо далі навздогін бригади. Минаємо м. Марківку, ціле жидівське — брудне, в якому знаходяться останки давньої турецької кріпости, с. Княже до м. Княжева (14 в.). Дорога між цими двома останніми йде серед гарного краєвиду переходу Поділля в херсонські степи.

11/І. Ранком минаємо ст. Крижопіль, де на свята було ще багацько денікінців, однак сьогодня й одного нема, — так швидко утікли на Одесу. Біля них дуже горячо, бо довкола них що раз то більше затискається залізний обруч їхнього упадку. Попри залізничий шлях доходимо до ст. Рудниці. Дорогою забалакався я з одним селянином на сучасні теми дня. Селяни роблять враження доволі свідомих громадян та прихильно відносятья до нашої Армії, однак загальне бажання в них — це заведення ладу і порядку та охорона перед ріжними нападами, реквізиціями, — тощо. Стати спільними силами активно в ряди армії для оборони самостійности нашої держави не мають багацько охоти, але чекають, щоби хтось прийшов та завів цей лад та порядок. В цих околицях є багацько місцевих „промисловців", які зі зброєю в руці „воюють" по лісах та нападають на людей. Тимчасом обоз поїхав далі. Селянин справив мене навпростець через густий ліс. В ньому чую сильну рушничну стрілянину, тож догадуюся, що це ті, „промисловці", про яких мені оповідали селяни. На щастя виминув стрічу з цими бандитами, бо інакше булоб горячо, хоч я був узброєний. В с. Рудницька (18 в.) доганяю обоз та застаю все в порядку, бо там ще один поручник, з яким ми мінялися службою. Село це довге, бо тягнеться біля пять верств. Розмістив підводи, а сам трапив на кватиру, де господар справляв гучні поминки за померших. У того господаря повнісенько місцевих гостей-селян, тож з ними дуже ввічливо гостимо до 2 год. в ночі. Назагал тут народ кращий, як у селах, через які ми передше переходили. Нарікає на денікінську владу та жалує, що ми відходимо. До червоних населення настроене ворожо, бо село доволі заможне.

12/І. Користаючи з ввічливости місцевих селян, відпочиваємо цілий день. Вечером гостимося знов у мого хазяїна, бувшого царського ґвардійця Н. Н., який запросив і інших Галичан до себе. Стрілецтво вдоволене з приняття їх місцевими селянами.

13/І. Хоч жаль виїжджати, — та мусимо далі йти. Минаємо с. Чорномінку, де є велика цукрівня і гарні двірські палати на горі, ст. Попелюхи, ст. Кодиму, с. Французьке, в якому вже жиють Молдовани, — до с. Лабушної. Хоч дорогою велике болото, однак вдалося зробити 32 верстви дороги.

14/І. Новий Рік. Вчора справляли тутешні люди Маланку. Партії молоді, дівчат і хлопців, ходять цілу ніч попід хати колядувати та „новорочити", себто бажати щасливого нового року. Колядки змістом дуже старинні та, на жаль, з недостачі часу не довелося бодай одної записати. Сьогодня цілий день молодь забавляється при музиці. В цьому селі жиє великий відсоток Молдованів усуміш з нашими. Вони добре господарять та плекають винну лозу, з якої витискають вино для себе та на продаж. Ці села віддалені від Бесарабії 35 верств, а ціла смуга здовж Дністра до Чорного моря надається під управу винної лози. Молдовани гостинні та спокійні люди, як довго їх ніхто не чіпає. Нас гостять дуже ввічливо і, розмовляючи молдавсько-українською, а не румунською мовою, хвалять нас, що ми спокійні „салдати". Однак мусимо далі виїжджати і по важкій дорозі цеї горбкуватої площини Наддністровя доїжджаємо на вечір до міста Крутів. Тут стрічаю команду бригади, якій передаю обоз, а сам повертаюсь до свого куріня.

15/І. Наш курінь виходить через села Слободзею й Бурштені до села Тимкової (12 в.). Ці села тягнуться нерозривною смугою долин-балок, які переходять з Поділля в херсонські степи. Дорогою стрічаю православного діякона, з яким розбалакався про тутешні відносини. Нарікає на поступовання денікінців, що завели надії деяких людей, котрі щойно тепер стали тверезо дивитися на українську справу. „Хоч пізно, та ліпше ніж ніколи", сказав я йому. Він відповів, що досі по селах ніхто не працював у ділянці національного освідомлення. Кватирую в Молдованів, які дуже радо гостять мене своїми присмаками: пляченті з бриндзею та вином.

16/І. На дворі велика заверюха-сніговиця з морозним вітром, одначе під ногами прокляте болото. Минаємо село Гонорату та добігаємо насилу до села Любомірки (23 в.), ананіївського повіту.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Ю. Б., Рівергед, Л. Ай. — Розуміємо добре, що Ви хочете зробити добру прислугу, але годі містити звіт про промову, яка була вже виголошена по інших громадах, про що вже була в „Свободі" нераз згадка. Годі тепер тесаме повторювати.

Ю. П., Бруклин, Н. Й. — Шкода про це писати. Кожда трохи розумна людина вже знає, що вартують спомини тих подорожуючих по совітськім царстві, які, вернувшись, розповідають про те, що виділи з вікон готелів чи залізничих ваґонів.

Г. П., Оліен, Н. Й. — На Ваш голос у справі реформи знайдете відповідь в орґанізаційній переписці, поданій в 244 числі „Свободи".

ОСІНЬ.

Минуло літо. Осінь спішить,
Пожовклим листям шелестить,
Суха, костиста, і ноги босі,
Розхрістані у неї коси,
Сірим серпанком-млою леліє,
І холодом від неї віє.

Куди не ступить, куди не гляне
Ота холодна, жорстока пані,
Там все конає, голову клонить,
Пожовкле листя дерево ронить,
Сонце на південь кудись вандрує,
І, хоч ще світить, то вже не гріє.

Пташки замовкли і не співають,
Вітри лиш свищуть і завивають,
А осінь спішно полем вандрує
І усю зелень нищить, руйнує,
І присуд смерти всьому голосить,
Що до життя ще голову взносить.

А вітер далі свище, заводить
І осінь лісом, полем проводить,
За ними шлях пустий сіріє,
Все замовкає і все німіє.
Лише вороння стадом літає
Й над руїною кряче-ридає.

Анастасія Рибакова.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 23. жовтня, в годині 2-ій пополудни, в гали церковній. Пригадується довгуючим членам, щоби сплатили свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Нова адреса секретаря є: John Markowicz, 23 Leick Ave., Carteret, N. J.

Пятьлітній Ромко прийшов з мамою до крамниці. Мати купує яйця.

— Правда, мамо, що то лише дітям кажеться, що кури несуть яйця? — каже Ромко.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРОФ. БІРЖИШКА НАДІЛЕНИЙ ПОЧЕСНИМ ДОКТОРАТОМ.

Хочу поділитися з Братами Українцями вісткою, що проф. Біржишка, президент „Литовсько-Українського Товариства в Ковні" зістав іменований почесним доктором у литовськім університеті в Ковні на заслуги, які він положив для Литви і литовської літератури й науки. Заразом подаю, що коли би хто з Українців хотів скомунікуватися з проф. Біржишкою, великим приятелем українського народа, хай пише на таку адресу:

Kaunas, Laisves al. 55, Lithuania.

Казис Відікавсказ,
Филаделфія, Па.

—o—

A LITTLE CRITICISM.

May I write a few words in regard to the article written by Mr. Boyko? Mr. Boyko criticises severely the way in which our foreign born priests speak English. He says, that there is no reason why they should not learn to speak English perfectly. Are you not expecting too much, Mr. Boyko, from foreign born people, when you yourself can hardly claim to know English perfectly? If in your opinion there is no reason why foreign born people should not know English, there is absolutely no reason why you, who are American born, should not be perfect.

Of course, no one is so perfect, but if one sets himself up to criticize others, he should first make sure that he is nearly perfect himself.

Anna Chopek,
Boston, Mass.

—o—

ДІТРОЙТ ЧИ ШІКАҐО?

Поставлено Союзовцям важне питання: чи не перенести би Конвенцію У. Н. Союза з міста Дітройт до Шікаґо, де відбудеться Світова Вистава, в якій Українці беруть участь.

На мою думку, нема ніяких трудностей, щоби перенести Конвенцію з Дітройт до Шікаґо. Союзовці ухвалу зробили і Союзовці можуть ухвалу знести, коли цього вимагає вищий інтерес.

Про цю справу годі довго розписуватися і забирати місце в „Свободі" на непотрібні дискусії. Хай кождий відділ заявить свою думку щодо цього на своїм місячнім мітинґу і повідомить про це Екзекутиву У. Н. Союза, а тоді знатимемо, де стоїмо. Для мене та справа така ясна, що я не сумніваюся, що Союзовці заявляться у своїй подавляючій більшости за відбуття Конвенції в Шікаґо.

Теодор Федусь,
бувший делеґат 309 від. У. Н. С.

IVAN FRANKO.

MUSE MINE.

(Пісня моя).

Muse mine, thou wounded little dove,
To croon ev'n thou must cease;
'Tis futile plaintively to weep,
Let us depart in peace.

Thy poisoned wound enough endured,
Nor love can now be sought;
For, every moment and note bring forth
Heart bleeding grief hath wrought.

With every pause, and every note
More faint thine echo grows...
Muse, with poison and woe o'erflowing,
'Tis time for thy repose.

Translated by
JOHN YATCHEW.

ПОДЯКА.

Я нижче підписана, членкиця 226 від., св. Воскр. Христового, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої дорогої орґанізації, Батькови Союзови, а відтак урядникам відділу 226 за виплачення мені посмертної запомоги за помершого мого чоловіка Тимка Салапату в сумі. $1,000.

Теодора Салапата;
Петро Ґарбінський, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АМГЕРСТ, МАСС.

Вистава Українського Народнього Мистецтва.

В неділю, дня 23 жовтня, розпочинається в Амгеррст, в будинку публичної бібліотеки (The Jones Library) Вистава Українського Народнього Мистецтва, яка треватиме до 5 листопада.

Того самого дня, в годині 5 вечером, відбудеться український вечерок. Коротку історію України передасть по анґлійськи проповідник Теодор Галенда з Гартфорд, Конн. Виступатимуть Клюби Танцюристів Школи Авраменка з Дірфілд і Лудлов з українськими народніми танками, а український хор з Пітсфілд відспіває вязанку українських пісень.

Уся вистава відбудеться в салі бібліотечного будинку.

—o—

ШІКАҐО, ІЛЛ.

З руху „Союза Українок".

В неділю, дня 16 жовтня, сестри, матері, брати, батьки і сини членкиць відділу 36 „Союза Українок" у Шікаґо, Савт Сайд, відограли представлення „Убийники".

Вистава випала дуже гарно, бо штука припала до вподоби численно зібраній публиці. Це лишень початок праці. „Союз Українок" зорґанізовано допера тому півтора року. Богато з нас, які належимо до товариства, це тут роджені молоді дівчата. Але ми бажали би зі щирого серця зробити щось доброго для України. Ми хочемо стати діяльними українськими громадянками і приготовляємося до більшої праці, зачинаючи від концертів і представлень і навчання вести збори, виголошувати промови, давати відчити і т. п. Бо як підучимося, то зможемо тоді продовжувати народню працю наших родичів.

Ми стараємося дійти до того, щоби ми молоді могли вже давати вистави і концерти власними силами. Я не можу того всього по українськи добре висказати, що ми хочемо осягнути. Але пізніше то я підвчуся краще писати по українськи і напишу ліпший допис до нашої „Свободи".

Іван Гірняк.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Союз Українок Америки.

Перші поконгресові збори Союза Українок Америки були скликані для цих цілей:

Урядово передати нововибраному урядови СУА призначену працю, обговорити практичний плян переведення в життя ухвалених конґресом резолюцій; представництво СУА на конґресі „Міжнародної Ради Жінок", котрий відбудеться підчас Світової Вистави в Шікаґо, участь СУА в виставі в жіночім павільоні, що має зробити СУА, як член Національної Ради Жінок Америки.

На ці збори явилися представниці слідуючих відділів СУА: — СУА в Джемейці; СУА в Бронкс; Жіноча Громада, Ню Йорк Сиї; Жіночий відділ Демократичного Клюбу, Ню Йорк Сиї; Жіноча Поміч, Ню Йорк Сиї; Жіночий відділ Демократичного Клюбу, Джерзи Сиї; Український Сивик Сентер, Ню Йорк Сиї; СУА, Йонкерс; та кілька членкиць, котрі належать до центрального відділу СУА в Ню Йорку. Не прибули: пані Ірина Гундякова і Анна Боївка, члени контрольної комісії СУА.

В короткій вступній промові голова СУА сказала, що Жіночий Конгрес, скликаний СУА, мав для нас не тільки вартість як мірило зорґанізованих жіночих сил, або як репрезентація таких то сил перед своїм і чужим громадянством, але й ту, що дав нам нагоду ближче пізнати себе, пізнати, що може кожда з нас дати для орґанізації поодиноко, та вказав нам, у чім лежить наша недостача й як зарадити деяким помилкам. По точнім перегляді звітів поодиноких відділів СУА впадає в очі в першу чергу те, що жіноцтво менше інтересується моральними користями орґанізації, а більшу вагу звертає на фінансовий стан свого відділу. По фінансовім тані даного відділу вони хочуть указати їх силу. З тої причини багато жінок, які хотілиб стати членами СУА, а під теперішню пору не можуть платити місячних вкладок, відтягаються або й зовсім занехують думку вступлення. П. О. Лотоцька пропонувала просити таких жінок вступити в члени, щоб мати нагоду користуватись науковими відчитами й товариським життям та співділати в громадській праці. П. предсідателька висловила певність, що кожда з них при найближчій можливій нагоді не тільки вирівнає залеглість, але ще краще оцінить приязнь і щирість всіх членкиць даного відділу. Зокрема бесідниця звернула увагу на те, як мало відділів користується відчитами, які головна управа висилає їм. Тільки один чи два відділи занялись зорґанізуванням молодих дівчат, котрі є підставою нашої будучности тут в Америці й котрі переберуть на себе працю, яку ми започали. Статут, який секретарка СУА, панна Катерина Шутаківна, так гарно опрацювала і виготовила в двох мовах (українській і анґлійській) має на цілі дати можливість згуртованій молоді користуватись ним в найбільше для них зрозумілій мові. Використаймож отже кожду нагоду, щоб найбільше зробити для СУА як орґанізації, котра є одинокою найбільшою й наймогутнішою жіночою орґанізацією в Америці — закінчила свою промову О. Лотоцька.

Пані А. Рибакова, містоголова СУА, вказала нам у своїй промові, яка саме тепер добра нагода орґанізувати нові й поширювати існуючі відділи СУА. „Після конґресу, — казала вона, — жінки, котрі не могли бути на конґресі й наочно переконатися, яку силу, ми, зорґанізовані жінки, творимо, читали в „Свободі" точні звіти. Ті жінки, все ще під сильним враженням і повні захоплення працею своїх сестер, підуть громадно за провідницями та їх вказівками. Ці жінки готові стати поруч нас, треба тільки їх запросити й пояснити деякі подробиці. Нехай кожда з нас, чи вона в уряді, чи ні, візьме собі за обовязок придбати хочби одну нову членкицю на місяць, а побачите гарні наслідки".

Пані Рибакова зголосила свої услуги тим жінкам, котрі хотілиб заложити новий відділ в околиці Филаделфії (де вона жиє), коли вони до неї зголосяться. Вона готова поїхати на кожде жіноче віче, чи збори, з промовою й інформаціями. Ми додамо тільки від себе, що пані Рибакова, знана як добра бесідниця, повинна мати дуже богаті успіхи, коли тільки жіноцтво дасть їй нагоду. Просимо голоситись на адресу:

Mrs. Anastasia Rybakowa,
909 North Franklin Street,
Philadelphia, Pa.

Прийшла черга на резолюцію, де сказано, що СУА як член „Національної Ради Жінок Америки" має взяти участь у світовій виставі, в павільоні тоїж орґанізації, як зорґанізоване українське жіноцтво Америки, під назвою Союз Українок Америки.

Піднеслись голоси, чи не булоб краще цю ідею залишити, а співпрацювати з Комітетом української вистави в Шікаґо. По ширшій дискусії осталося при тім, що ми не маємо ніякого права касувати ухвали конґресу, та що резолюція мусить бути виконана в повности; додано однак, що Союз Українок Америки буде також співпрацювати з Комітетом в Шікаґо й усіми силами старатися, щоб ціла українська вистава в Шікаґо була великим успіхом.

Рішено також, що експонати, які Союз Українок Америки буде мати на виставі, мусять бути закуплені і лишитись як майно СУА, та що ці експонати буде висилатись відділам СУА, коли зайде потреба даному відділови зробити виставу в його місцевости.

Щоби приспішити збірку грошей на цю виставу, рішено вислати обіжник до всіх відділів, де буде сказано, що всі підприємства, улаштовані відділами відтепер аж по кінець травня 1934 року будуть тільки для цеї цілі. Ввесь дохід має бути пересланий на руки касієрки виставового комітету, який створено тогож дня з членів екзекутиви й членкиць СУА.

Комітет цей, під стислою контролею головної управи СУА, має занятись усіми справами, злученими з виставою СУА.

Рішено, що гроші ці не можуть бути вжиті для ніякої іншої цілі.

На внесок п. Стефанії Абрамовської, зібрані започаткували касу комітету, зложивши $43 поміж собою.

В склад комітету ввійшли: Олена Лотоцька, голова; Павлина Авраменко, писарка; Емілія Угорчакова, скарбничка; Марта Фецко, заступниця писарки; Катерина Гупалова, Марія Ленчук, Марія Петренк, Анна Онищук, як радні.

Рішено, що всі відділи СУА в Ню Йорку дадуть спільний баль, котрого дохід призначено на виставу.

Анастасія Вагнер, писарка.

ЖУРАВЛІ.

Відлітають журавлики
У вирей рядом,
З провідником-отаманом
Самим передом.

Без пашпортів і без візів
Кордони минають...
Летять собі там, де літо,
Від зими втікають.

Летять з своїм „кру-кру, кру-кру"!
Нехай в добрий час;
Як стопляться сніги й леди,
Знов вернуть до нас.

Лиш я бідна, безталанна,
Мучусь, не жию.
В літі спеки, в зимі холод
Жруть душу мою.

Вандрувала би я також,
Не гризласяб тут,
Та пашпорта я не маю,
Віза не дають.

І думками я блукаю,
Неначе у млі.
Серце плаче „кру-кру, кру-кру! —
Як ті журавлі.

Анастасія Рибакова.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Кооператива „Українське Народне Мистецтво" у Львові повідомляє, що вислала до Америки члена своєї управи, п. Стефанію Чижович, яка є уповажнена до полагоджування всіх справ кооперативи, та її видавництва „Нова Хата". Проситься тому всіх заінтересованих в справах виробів українського домашного промислу (килимів, вишивок, кераміки, різьби і т. д.), як також в справі передплати „Нової Хати". звертатися на адресу: 247-55

ING. STEPHANIA CHYZOWYCH,
1134 ATWOOD RD., OVERBROOK, PHILADELPHIA, PA.

ЗА КООП. У. Н. М. у ЛЬВОВІ:
Ірена Макух-Павликовська. Інж. Лідія Бурачинська.

ПО ВАКАЦІЯХ У „МАЛОПОЛЬСЦЕ".

Колись тато запрягав фіру, синок сідав ззаду з куферком, на фіру, присідався ще Петруньо Гаврилків (сирота, за якого старався еґомосць, а він потім, як був у семій клясі став радикалом і їхав на всіх ксьондзів і попів) — і віз сина до бурси.

Тепер — спокійно.

Синок пасе собі худобу, тато оре ниву, мама товче коноплі — і ніхто з них навіть не знає, що це початок шкільного року.

Вертаємось до старих, добрих часів, тих, коли на наших землях не було ще політики, не було „Просвіти", ґазет, панувала тьма кромішна, на велику потіху влади.

Кріза новий шкільний закон і наші рідні педаґоґи — все це згідно працює в цьому напрямі, щоб оцей блаженний, кромішний час завернути.

Чи це взад — чи вперед — поняття зглядне. А також зглядне, — чи це добре чи зле.

Для уряду, думаю, що це добре. Воно так зле, як обивателі вчені! З ними все більший клопіт... На цо хлопу сен учиць? Требаж і комусь худобу пасти! І я думаю, що рація трохи є...

Будемо пасти худобу, будемо орати поле, яке родить щораз менше, і платити податки.

Коротко: будемо поржондними обивателями! — („Новий Час").

Федь Триндик.

Панна Марійка сидить з хлопцем у кімнаті на канапці. Олесь, Марійчин братчик, каже:

— Я знаю, що колиб мене тут не було, то пан Покотило зараз поцілував би тебе.

Марійка: — Ти безстидний хлопче, зараз забирайся мені відсіля!

Кушпіль відніс до годинникаря годинник до направи. За кілька годин після того, як відібрав годинник, впадає Кушпіль до годинникаря обурений та кричить:

— Пане, ви мене обманули! Заки я вам віддав був годинник до направи, то він ще трохи чикав. Тепер вже зовсім не ходить. Ви замісць направити, зіпсували мені його!

— Я зіпсував? — борониться годинникар. — Бодай би мені рука всохла, коли я взагалі бодай доторкнувся вашого годинника!

—o—

Між лікарями.

Два лікарі стрінулися на залізниці. Один з них має закинену через плечі рушницю. Другого це дуже здивувало.

— А ви, товаришу, куди?

— До одного дідича.

— То їдете з рушницею?! Щож то? звичайні засоби не помагають?!

ЗРАДЛИВИЙ АПЕТИТ.

(З життя).

Був в селі мужик убогий,
На хліб тяжко працював;
Крайня нужда, недостаток
В двір що днини виганяв.

Нераз з праці утомлений
Ледви-ледви приходив,
Проте завше був веселий,
Бо родину він любив.

В поті чола раз працює:
Теше шпиці до коліс...
Аж вбігає „жонца" лютий,
Мовби чорт його приніс.

Ходить мовчки по столярні
Тай зубами скреготить...
Мужик скоса поглядає;
Не питаєсь, лиш мовчить.

Перейшов так кілька разів,
Станув, оком заверпув:
„Кинь сокиру!... Ходи ближче!"
Ще й рукою він махнув.

Мужик прийшов перед пана;
З страху волос дубом став.
„Милість ваша, що пан хочуть?"
З трівогою поспитав.

„Не лякайся!" —панок каже,
А від злости аж горить...
Мужик бачить, що недобре
В панськім серці щось лежить.

Пан потер чоло високе:
„Слухай! Правду лиш кажи:
Що тебе я поспитаю,
Будь отвертий, не бреши!

„Чи ти бачиш отсю паню?"
„Бачу, пане, онтам йде".
„Придивися но їй добре,
Як близенько вже прийде".

Мужик добре приглядаєсь,
Щоб не звести себе в блуд...
Пан говорить, що то паня,
А він бачить — „страхопуд".

Вже на сміх його збирає
Тай міркує щось собі...
А пан: „Це є моя жінка,
Як подобаєсь тобі?"...

Мужик тільки здвиг плечима;
„Яку відповідь я дам...
Подобатись мені мусить,
Як подобалася вам".

Пан покрутив тільки лобом,
Як звір лютий заревів:
„Брешеш! брешеш! Це неправда,
Що ти мені відповів.

„Бо я з нею не кохався,
Ані з нею не женивсь;
Лиш вона була багата —
Я на гроші задививсь.

„Я думав: чорт її візьме,
А я гроші буду мав,
А то грішми чорт вдавився,
То я з нею позіставь".

„Вина ваша — мужик каже,—
Розум ваш був молодий,
Бо ви гроші більш любили,
Ніж цінили ви людей.

„Не час тепер нарікати...
Циган перше сина бив,
Зак післав його по воду,
Щоби збанка він не збив...

„Днесь ніхто вас не розсудить,
Бо на це вже не пора;
Тільки ви — як гріш любили, —
Любіть жінку, як стара"...

Так сказав мужик до пана
Тай табаки напхав в ніс...
Взяв сокиру й став тесати
Нові шпиці до коліс.

М. Костишин.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Злука Українських Будівельних Позичкових Товариств.

Українці міста Филаделфії завсіди дбали не тільки про працю на народньому полі, але і про фінансову розбудову. Так повстали тут „Перше Укр. Буд. Товариство" і (Будівельне Позичкове Товариство Дністер".

З тих товариств сотки українських родин дістали позички (морґеджі) на закупно домів, а шеровці згаданих інституцій тішаться вже десятки літ їх розвитком.

Хочу згадати дві події, які згададні товариства за час свого існовання переходили.

В 1923—1926 роках вартість домів підносилася шаленим скоком вгору, а Буд. Поз. Товариства давали морґеджі досить високі, пристосовуючись до вартости домів, яка в даний час існувала.

Від кінця 1927 р. вартість тих домів почала спадати карколомно вдолину і цей стан треває й досі. Це явище є сьогодні звичайне по цілій Америці. А викликали його економічна кріза, безробіття і банкові крахи. У звязку з тим сотки Буд. Товариств поліквідовано, а багато з них знаходиться на дорозі до ліквідації. Багато власників домів, що покупили їх перед 1926 роком, відреклися своїх домів, не можучи оплачувати високих рат на пібрані морґеджі.

Будівельні Товариства знайшлися в скрутному положенню. Щоб ратувати своє майно, перебирали на себе покидані доми, старались вирентувати їх, і тим оплачувати проценти від морґеджів, і оплачувати данину місту. Інші доми перепродувано за знижену ціну і тут Буд. Товариства потерпіли матеріяльно і майже втратили цілий свій зиск, та не втратили закладового капіталу.

Третя пошесть яка може найбільше підкопала Будівельні Товарства, це слабші духом шеровці, що кинулись на будівельні товариства і давай витягати свої вкладки, бо, мовляв, товариство банкротує. Знаю деяких шеровців, котрі витягнувши свої вкладки з Буд. Товариства, занесли їх до банку, де гроші пропали, бо банк лопнув. Та тепер вони сидять тихо і нічого не кажуть.

Отсі виповідження вкладок, як поширилися в Буд. Товариствах, завважила стейтова банкова контроля при річнім перегляді книжок і рішила, що так дальше йти не може, бо це допровадить Буд. Товариства до цілковитого розвалу. Також стейтовий банковий департамент у червні ц. р. покликав був до себе представників Буд. Товариств і обговоривши ситуацію наших товариств — запропонував злуку. Директорія обидвох згаданих товариств на це згодилась і почали взаїмно приготовлятись до підписання акту злуки.

Тут мушу зазначити, що на жаль, у нашім товаристві „Дністер" не обійшлось без „роботи", щоби за всяку ціну не допустити до злуки цих двох українських товариств, але разом лучитися з чужинцями, які нам тому місяць зовсім не були відомі.

Щоб уникнути усяких терть, та тому, що директорія не могла прийти до жадного заключення, скликано усіх шеровців тов. „Дністер", а по переведенню голосування майже всі заявились за злуку з Першим Укр. Буд. Товариством. Вкоротці ота злука буде введена в життя.

Злука „Першого Укр. Буд. Товариства" і Буд. Тов. „Дністер" буде представляти собою сильну орґанізацію, з капіталом у сумі $230,000.

Щоби цей капітал побільшити, треба вмілої і совісної господарки з боку уряду, як теж треба, щоби між шеровцями щезло дотеперішне недовіря і демаґогічні підшепти, що походять з боку нам неприхильних людей. Коли наші будівельні товариства існували самостійно і підчас найгіршої кризи не провалились, то тепер у злуці, коли кріза вже нам не така страшна, повинні розвинутися якнайкраще, а це буде честю і користю для нашої громади.

С. Лев.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 9. жовтня помер громадянин **Іван Березовець,** член Тов. ім. І. Франка, 103 від. У. Н. Союза в Мілвокі, Віс. Покійний походив зі села Каменка Лісна, повів Рава Руська, Західна Україна. Родився 10. червня 1885 р. Вступив до У. Н. Союза 11. лютого 1917 року. Похорон відбувся 13. жовтня. Союзовці і громадяни прибули численно на похорон, так, що укр. прав. церква була битком набита, відпровадили тіло на цвинтар та віддали покійному останню прислугу. Зложено коло гробу багато вінців, бо покійний був щирим і вельми діяльним Українцем. Дуже щиро працював для добра Тов. ім. І. Франка і для добра У. Н. Союза. Покійний оставив жінку Марію й осьмеро малих діточок. Діти лишились сиротами без батька, а Союзовці і громадяни міста Мілвоки утратили найліпшого і найщирішого приятеля-діяча, котрий щиро працював для добра і слави українського народа в Мілвокі. Хай буде земля йому пером!

Теодор Танін, предс.;
Микола Кудринський, заст. секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (82)

Rex Maxon

© 1932, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Карський не спав цілу ніч. Він виліз на дерево й неспокійно сидів на ньому, вичікуючи, поки розвидниться. Він тепер не так боявся Тарзанового переслідування, як тих диких хижаків, що нишпорили по джунґлях, шукаючи собі поживи. Кілька разів він задрімав, а прокидався лише після того, як трохи не звалився з дерева. Зі страхом думав Карський про своє дальше мандрування. Йому здавалося, що це марні надії вибратися з тих страшних джунґлів.

Та наступив ранок. Розвиднілося добре й нічні тіни джунґлів відійшли геть. Карський заспокоївся. Зібравши всі свої фізичні й духові сили, він рушив далі, прямуючи, як йому здавалося, до берега океану. Він знайшов собі деякі овочі, й попоївши їх, значно підкріпився на силах. Минаючи ріжні небезпеки, а часами висиджуючи на деревах, поки його проминуть хижі звірі, він поволі йшов вперед. Над вечір побачив маленьку хатчину й став придивлятися та прислухуватися.

Хто там був? Ясно, що хатчина збудована руками білих людей. Стояла вона на другім боці болотнистого потічка. Нікого не видно було біля неї. Карський підкрався ближче й став прислухуватися ще уважніше. Нарешті він почув голос жінки, а також мужеський голос, який відповідав їй. Карський пізнав голос Фльори й голос Естебана. Це були вони. Але звідки тут взявся Естебан, коли вони всі думали, що він уже давно вмер? Нарешті з хати показалися постаті обох.

Вони здивовано спинилися біля дверей хатчини. „Хіба ви мене не пізнаєте!? Я Карський, Карло Карський!" — гукав він. Дівчина хотіла наблизитися до нього, але Естебан спинив її. „Пособіть мені. Я майже загибаючий", говорив Карський. „Дорога до берега моря оттуди" — відповів суворо Естебан. „В тому напрямку ти доберешся до нього. Ти собі знайдеш воду до пиття. Джунґлі наповнені поживою, якщо маєш досить відваги, щоб дістати її. Геть звідси якнайскорше!"